

એસેટ લાયબિલિટીસ મેનેજમેન્ટ (ALM) ના ભાગ રૂપે બેંકે કેટલાક સ્ટ્રેસ ટેસ્ટ કરવા જરૂરી છે. તેમાંનો એક ટેસ્ટ છે- લીકવીડ એસેટ્સ અને સર્વાઇવલ ડેઝ. આ વિષે નીચે મુજબ એક આર્ટિકલ તૈયાર કરેલ છે. દરેક બેંકે તેના ઉપર થી બેંક ઉપલબ્ધ લીકવીડ એસેટ્સના આધારે, વધારાના ફંડિંગ સ્ત્રોતો લીધા વિના, તણાવભર્યા પરિસ્થિતિમાં કેટલા દિવસ સુધી નાણાંની જરૂરિયાતો પૂરી કરી શકે, તે જાણવું જરૂરી છે.

જો સર્વાઇવલ ડેઝ ૩૦ થી વધારે આવે તો પરિસ્થિતિ આરામદાયક છે. પરંતુ જો સર્વાઇવલ ડેઝ ૧૦ થી ઓછા આવે તો તે ગંભીર બાબત છે અને બેંકે લીકવીડ એસેટ્સ માં રોકાણ વધારવું જોઈએ. દર ત્રિમાસિક ધોરણે આવો રિપોર્ટ તૈયાર કરી બોર્ડ સમક્ષ મુકવો જરૂરી છે.

પ્રવાહી સંપત્તિ (Liquid Assets) અને સર્વાઇવલ ડેઝ (Survival Days)

“Survival Days” નો અર્થ એ છે કે બેંક ઉપલબ્ધ પ્રવાહી સંપત્તિના આધારે, વધારાના ફંડિંગ સ્ત્રોતો લીધા વિના, તણાવભર્યા પરિસ્થિતિમાં કેટલા દિવસ સુધી નાણાંની જરૂરિયાતો પૂરી કરી શકે.

કો-ઓપરેટિવ બેંક માટે સ્ટ્રેસ ટેસ્ટમાં,

Survival Days એટલે શું?

બેંક માત્ર પોતાની ઉપલબ્ધ પ્રવાહી સંપત્તિનો ઉપયોગ કરીને, ડિપોઝિટના ઉપાડ સામે કેટલા દિવસ સુધી ટકી શકે તે. તે બેંકની ટૂંકાગાળાની લિક્વિડિટી શક્તિ દર્શાવે છે.

મૂળ સૂત્ર (Basic Formula)

$$\text{Survival Days} = \frac{\text{કુલ ઉપલબ્ધ પ્રવાહી સંપત્તિ}}{\text{દૈનિક સરેરાશ રોકડ બહાર જતી રકમ (સ્ટ્રેસ હેઠળ)}}$$

ગણતરી (Step-by-Step Calculation)

1) ઉપલબ્ધ પ્રવાહી સંપત્તિની ગણતરી કરો

લીકવીડ એસેટ્સ માં નીચેની બાબતોનો સમાવેશ કરો:

- રોકડ હાથમાં
- RBI સાથેની બેલેન્સ
- અન્ય બેંકો સાથેની બેલેન્સ (કરન્ટ એકાઉન્ટ અને કોલેબલ ટર્મ ડિપોઝિટ)
- અનએન્કમ્બર્ડ SLR સિક્યુરિટીઝ (10–15% હેરફટ પછી)
- મની એટ કોલ/મ્યુચ્યુલ ફન્ડ

✗ લોન અથવા સ્થિર સંપત્તિનો સમાવેશ ન કરવો.

2) સ્ટ્રેસ આઉટફ્લો અંદાજ કરો

સ્ટ્રેસ પરિસ્થિતિ નક્કી કરો, ઉદાહરણ તરીકે:

10 દિવસમાં 20% ડિપોઝિટ ઉપાડ

જો:

કુલ ડિપોઝિટ = ₹800 કરોડ

20% ઉપાડ = ₹160 કરોડ

10 દિવસમાં ઉપાડ થવાનો હોય તો:

સરેરાશ દૈનિક આઉટફ્લો = $160 \div 10 = ₹16$ કરોડ

3) Survival Days ની ગણતરી

જો:

કુલ પ્રવાહી સંપત્તિ = ₹240 કરોડ

સરેરાશ દૈનિક આઉટફ્લો = ₹16 કરોડ

Survival Days = $240 \div 16 = 15$ દિવસ

અર્થાત બેંક નવા ફંડિંગ વિના 15 દિવસ સુધી ટકી શકે.

4) Excel ફોર્મ્યુલા

જો:

B2 = Liquid Assets → 240

B3 = Total Deposits → 800

B4 = Withdrawal % → 20%

B5 = Withdrawal Days → 10

Step 1 – કુલ ઉપાડ

$$= B3 * B4 / 100$$

$$\rightarrow 800 \times 20 / 100 = 160$$

Step 2 – દૈનિક આઉટફ્લો

$$= (B3 * B4 / 100) / B5$$

$$\rightarrow (800 \times 20 / 100) \div 10 = 16$$

Step 3 – Survival Days

$$= B2 / ((B3 * B4 / 100) / B5)$$

→ $240 \div 16 = 15$ દિવસ

5) કેટલું સુરક્ષિત માનવામાં આવે?

<u>Survival Days</u>	<u>અર્થ</u>
> 30 દિવસ	આરામદાયક
20-30 દિવસ	સ્વીકાર્ય
15-20 દિવસ	ધ્યાન રાખવું
< 15 દિવસ	જોખમી
< 10 દિવસ	ગંભીર ચિંતા

કો-ઓપરેટિવ બેંક માટે ગંભીર સ્ટ્રેસ પરિસ્થિતિમાં ઓછામાં ઓછા 30 દિવસ સુરક્ષિત ગણાય છે.

6) મહત્વપૂર્ણ સુધારણા

પ્રવાહી સંપત્તિ ગણતી વખતે:

- ✓ G-Secs પર 5-10% હેરકટ લાગુ કરવો
- ✓ ગીવે રાખેલી સિક્યુરિટીઝ બહાર રાખવી
- ✓ ઇલિલિક્વિડ બોન્ડ્સ બહાર રાખવા
- ✓ બધી ધારણાઓ (assumptions) દસ્તાવેજમાં નોંધવી

સ્ટ્રેસ પરિસ્થિતિ ઉદાહરણ

15%-25% અચાનક ડિપોઝિટ ઉપાડ થાય તો:

બેંકે:

- ✓ ડિસ્ટ્રેસ સેલ કર્યા વિના ઉપાડ ચૂકવવો
- ✓ CRAR 9% થી ઉપર જાળવવો
- ✓ ઊંચા વ્યાજે ઇમર્જન્સી બોરોવિંગ ટાળવી

જો લિક્વિડિટી ગેપ નેગેટિવ બને → RBI તેને ALM ની કમજોરી/ખામી માને છે.